

HOTĂRÎRE
cu privire la aprobarea Strategiei naționale
"Educație pentru toți"

nr. 410 din 04.04.2003

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.70-72/441 din 15.04.2003

* * *

Guvernul Republicii Moldova **HOTĂRĂȘTE:**

1. Se aprobă Strategia națională "Educație pentru toți" (se anexează).
2. Ministerul Educației va elabora și va înainta, în termen de 3 luni, Guvernului spre examinare Planul național de acțiuni "Educație pentru toți".

PRIM-MINISTRU

AL REPUBLICII MOLDOVA

Vasile TARLEV

Contrasemnată:

Viceprim-ministru,

ministrul economiei

Ministrul educației

Ministrul finanțelor

Ștefan Odagiu

Gheorghe Sima

Zinaida Grecianii

Chișinău, 4 aprilie 2003.

Nr.410.

Aprobată
prin Hotărîrea Guvernului
Republicii Moldova
nr.410 din 4 aprilie 2003

Strategia națională
"Educație pentru toți"

I. Introducere

Este bine cunoscut faptul că succesele economice ale statelor sînt determinate direct de calitatea sistemelor de învățămînt și că cel mai eficient factor de producție este capitalul uman, exprimat în cunoștințele, competențele, capacitățile creative și calitățile morale ale membrilor societății, pe care le formează în mare măsură sistemul de învățămînt.

Specialiștii menționează, în acest sens, că în economia secolului XXI sistemul de învățămînt va deveni o ramură prioritară de producție, fiind privit ca o sferă ocupațională și ca o sferă de investiții avantajoase. Această concepție asupra misiunii învățămîntului va domina politica educațională în majoritatea statelor lumii în secolul XXI.

Odată cu proclamarea independenței, în Republica Moldova au fost inițiate transformări politice, economice și sociale radicale, orientate spre crearea unei economii de piață bazate pe proprietatea

privată și publică, pe libera inițiativă și concurență. În 1994 Parlamentul a adoptat *Constituția Republicii Moldova*, în care este consfințit dreptul la studii pentru toți cetățenii, fără vreo limitare sau discriminare, iar învățământul obligatoriu a fost declarat laic și gratuit în toate instituțiile de stat.

Tranziția de la economia centralizată la economia de piață a determinat necesitatea modificării politicii educaționale a țării stat independent. Drept sarcină principală a fost stabilită edificarea unui sistem educațional național, modern și democratic, bazat pe valorile naționale și universale. În consecință, sistemul de învățământ a intrat în faza unor reforme democratice, avînd la bază noile principii ale educației, formulate explicit în *Legea învățământului*, adoptată de Parlament în anul 1995.

Strategia implementării Legii învățământului este reflectată în *Programul de stat de dezvoltare a învățământului*, precum și în alte acte legislative și normative.

Etapela de reformare pe care le parcurge sistemul educațional din Republica Moldova sînt determinate de necesitatea adaptării acestuia la cerințele imediate și de perspectivă ale societății: depolitizarea și departinizarea învățământului, eliminarea centralismului excesiv, excluderea pregătirii paramilitare, racordarea învățământului la cerințele unei lumi moderne aflate într-o schimbare permanentă. Aprofundarea reformelor sociale și economice din republică, sincronizarea lor cu tendințele europene impun promovarea în sistemul educațional a unei reforme sistemice, cu caracter global, cu schimbarea paradigmei și logicii organizării acestuia. Este vorba de pozițiile-cheie din sistemul educațional: rolul statului în învățământ, relațiile sistemului educațional cu piața muncii, organizarea sistemului de finanțare, controlul eficienței sistemului educațional în ansamblu. În vederea promovării reformei învățământului au fost întreprinse un șir de acțiuni orientate spre soluționarea problemelor din domeniile prioritare ale învățământului: management educațional, finanțarea învățământului, curriculum, manuale și tehnologii didactice, evaluare și control.

În baza cadrului legislativ și normativ, a fost modernizată structura sistemului educațional (au fost create gimnaziile, liceele, școlile profesionale polivalente, colegiile, noi trepte de învățământ postuniversitar), continuă procesul de trecere la conținuturi cu caracter finit la fiecare treaptă de instruire. În cadrul Proiectului de reformă a învățământului secundar general sînt obținute succese palpabile în domeniul elaborării și implementării conținuturilor noi, bazate pe învățământul formativ și valorile universale și naționale, sînt elaborate noi generații de manuale, se implementează Schema de închiriere a acestora, majoritatea cadrelor didactice fiind perfecționate în contextul implementării noilor conținuturi și a noilor tehnologii didactice, se creează un sistem național performant de evaluare a rezultatelor școlare.

În contextul reformei teritorial-administrative continuă descentralizarea sistemului de învățământ cu stabilirea competențelor și responsabilităților concrete pentru fiecare nivel de management educațional. Se implementează noi mecanisme de atestare a cadrelor didactice, precum și a managerilor școlari.

2. Cadrul legal și procesele de reformare a învățământului

Convenția Națiunilor Unite despre drepturile copiilor, ratificată de Republica Moldova, constituie, împreună cu alte 20 de legi ale țării, cadrul legal pentru asigurarea asistenței și protecției sociale a familiei, a mamei și a copilului, obiective garantate și de Constituția Republicii Moldova. Începînd cu anul 1994, sănătatea fizică și psihică a copiilor este garantată și prin Legea cu privire la drepturile copiilor, accentul punîndu-se pe măsurile sociale de protecție a copiilor, temporar sau permanent lipsiți de familie sau care locuiesc în condiții dificile. În anul 1998 Guvernul Republicii Moldova a instituit *Consiliul național pentru protecția drepturilor copiilor*, iar pe 10 ianuarie 2002, prin hotărîre de Guvern, a fost aprobată *Concepția națională de protecție a familiei și copilului*.

Strategia Preliminară de Reducere a Sărăciei, aprobată de Guvernul Republicii Moldova la 21 aprilie 2002, pune în evidență principiile de bază de combatere a sărăciei: (i) creșterea economică durabilă care ar asigura populația activă cu locuri de muncă; (ii) dezvoltarea umană prin garantarea accesului la serviciile sociale de bază, în special, educație și asistență medicală; (iii) protecția socială a păturilor cele mai nevoiașe. Prin urmare, învățământul, alături de creșterea economică și protecția celor nevoiași, este considerat drept unul din factorii principali ce asigură dezvoltarea durabilă a țării.

În contextul reformei învățământului secundar general s-au înregistrat realizări importante în dezvoltarea și implementarea noilor conținuturi bazate pe educația formativă, pe valorile naționale și

universale, editarea unor manuale moderne pentru învățământul primar și gimnazial, implementarea Schemei de închiriere a manualelor școlare, antrenarea majorității absolute a cadrelor didactice în implementarea noilor conținuturi și metodologii de predare-învățare, crearea și dezvoltarea sistemului național de evaluare a cunoștințelor. În anii 1998-1999 au trecut instruirea inițială, în contextul implementării noului curriculum, 10840 de învățători ai claselor primare, iar peste un an, în 2001, au trecut instruirea repetată 34 de formatori centrali, 482 de formatori locali și peste 10000 de învățători. În vara anului 2000 au fost pregătiți, de asemenea, 141 de formatori centrali, 1900 de formatori locali și peste 24000 de profesori pentru învățământul gimnazial.

În ceea ce privește copiii aflați în dificultate de dezvoltare și în circumstanțe sociale complicate, Guvernul Republicii Moldova a depus, pe măsura posibilităților, eforturi considerabile pentru a îmbunătăți situația persoanelor cu cerințe educaționale speciale. Mai multe organizații internaționale, persoane particulare din mai multe țări au acordat ajutoare umanitare instituțiilor în care sînt educați copiii cu dizabilități, copiii orfani sau cei rămași fără îngrijirea părinților. În această perioadă au fost formate ONG-uri care lucrează cu persoanele cu cerințe educaționale speciale și familiile acestora. Au fost lansate noi proiecte care propun anumite alternative privind educația în familie și în instituțiile rezidențiale. Au fost întreprinse cîteva încercări de a integra copiii cu cerințe educaționale speciale (clase pentru reabilitare, centre de logopedie, servicii psiho-pedagogice, încadrarea copiilor cu dizabilități lejere în școlile generale, organizarea caselor de copii de tip familial, a centrelor de zi etc.).

Practicile educaționale din Republica Moldova demonstrează exemple elocvente de colaborare între factorii educaționali formali și nonformali. Astfel, în ultimii zece ani, din inițiativa unor organizații naționale și internaționale (fundația SOROS, UNICEF, UNESCO, Consiliul Europei, Centrul de informare și documentare pentru drepturile copiilor, Consiliul național al tineretului, Liga națională de dezbateri preuniversitare, școlile asociate UNESCO), au fost realizate un șir de programe educaționale destinate copiilor de anumite vârste și unor grupuri specifice ale populației. În baza valorilor educaționale ale acestor programe au fost elaborate noi cursuri școlare, de exemplu, "Educația pentru sănătate", "Educația familială și a vieții", "Dezbaterile", " Noi și Legea" ș. a. În același timp, ONG-urile au un potențial relativ mare, care mai rămîne neutilizat în măsură deplină în domeniul învățământului. Vom accentua, în această ordine de idei, că la sfîrșitul anului 2001 în Republica Moldova erau înregistrate peste 2500 de ONG-uri, dintre care 65% - cu statut republican, iar 35% - cu statut local (activitatea a circa 800 din acestea au tangență cu sistemul educațional). În conformitate cu prevederile *Cadrului de acțiuni de la Dakar*, experiența acumulată de aceste organizații urmează a fi evaluată, aprofundată și implementată la nivel național.

Ca urmare a *Forului mondial de la Dakar (2000)*, la Chișinău, în perioada 3-5 decembrie 2001, și-a ținut lucrările Conferința națională "Educație pentru toți". Participanții la conferință au determinat prioritățile Republicii Moldova în domeniul educației pentru toți, au format *Consiliul național* și au stabilit termenele-limită pentru elaborarea *Strategiei naționale* și a *Planului național de acțiuni "Educație pentru toți"*.

3. Situația actuală în sistemul de învățămînt

Pe parcursul perioadei de tranziție, sectorul educațional a fost distrus în măsură considerabilă, ceea ce a creat o serie de blocaje în realizarea obiectivelor învățămîntului.

Educația timpurie și educația preșcolară. Din lipsa resurselor materiale și financiare, a pauperizării populației, dar și în absența unei politici educaționale viabile pentru copiii în vîrstă de pînă la 7 ani, continuă destrămarea sistemului de educație timpurie a copiilor. În ultimii șase ani numărul instituțiilor preșcolare s-a redus cu 36% - de la 1774 în anul școlar 1994/1995 la 1135 în anul școlar 1999/2000. Comparativ cu anul școlar 1992/1993, rata de participare a copiilor la programe de educație timpurie s-a redus cu 57,3%, iar numărul cadrelor didactice a scăzut cu circa 70%. Procesul de închidere și lichidare a grădinițelor a redus în mod semnificativ accesul la educația timpurie a copiilor în vîrstă de 1-5 ani. În general, se estimează că circa 80% din toți copiii în vîrstă de 1-5 ani, majoritatea absolută dintre aceștia fiind din mediul rural, nu frecventează nici un program de educație timpurie, iar pregătirea obligatorie pentru școală se realizează numai pentru circa 60% din toți copiii în vîrstă de 5-6 ani.

Cu regret, continuă să se adâncească inegalitățile sat-oraș. Probabilitatea că un copil de la țară va frecventa un program de educație timpurie este de 3 ori mai mică decât probabilitatea respectivă în cazul unui copil de la oraș. Continuă, de asemenea, să se adâncească și inegalitățile sociale. În timp ce circa 60% de copii din familiile relativ înstărite au acces la programele de educație timpurie, în cazul familiilor nevoiașe acest indicator este de numai 7%.

În ansamblu, alternativele educaționale lipsesc atât la nivel central, cât și la nivel comunitar. Plătind tribut unor tradiții de mult depășite și în absența unor modele sociale demne de urmat, majoritatea absolută a părinților nu este gata să organizeze în mod individual sau prin asociere educația timpurie a propriilor copii la nivelul exigențelor actuale.

Educația obligatorie. Rata de școlarizare în învățământul obligatoriu continuă să rămână o problemă pentru Republica Moldova: în anul școlar 2000/2001 nu au fost școlarizați circa 7000 de copii, ceea ce reprezintă cu 28% mai mult decât în anul precedent, iar în anul 2001-2002, conform situației de la 1 octombrie, 3980 elevi (0,73%). Cea mai dificilă este situația în localitățile rurale, unde familiile sărace nu pot acoperi cel puțin cheltuielile necesare pentru îmbrăcăminte, încălțăminte, alimentație, rechizite și manuale școlare. O altă problemă care creează îngrijorare constă în faptul că tot mai mulți copii de vârstă școlară rămân în supravegherea vecinilor și rudelor din cauza plecării părinților la muncă peste hotare. În aceste localități lipsește sau este prea scump transportul școlar, multe școli în perioada rece a anului nu sînt încălzite, iar unele din ele sînt chiar închise.

Este într-o continuă descreștere cota participării copiilor din familiile sărace la învățământul postobligatoriu - liceal, secundar profesional, superior, cauzele fiind finanțarea insuficientă de la buget, lipsa în multe localități a instituțiilor respective de învățământ, costurile exagerate pentru instruirea în bază de contract.

Anual, după absolvirea învățământului obligatoriu de 9 clase, la vârsta de 15-16 ani, părăsesc sistemul educațional, fără nici o calificare profesională circa 12-16 mii de tineri. Continuă reducerea, din an în an, a cotei de înmatriculare în învățământul secundar profesional, cresc costurile și scade finanțarea instituțiilor destinate instruirii copiilor ce provin din familiile socialmente vulnerabile.

Continuă să se diminueze potențialul uman al sistemului de învățământ, în special la nivelul învățământului obligatoriu și secundar general. În ultimii ani se atestă o îmbătrînire inadmisibilă a corpului profesoral didactic, circa 7% din toate cadrele didactice au depășit deja vârsta de pensionare, 53% din cadrele didactice au o vechime de muncă de peste 18 ani. Conform situației din 1 octombrie 2001, 1357 de cadre didactice au pînă la pensie doar 1-3 ani, însă numărul de tineri specialiști angajați la lucru în școli este nesemnificativ. În anii 1998-2000 au abandonat școala circa 4200 de cadre didactice, iar în anul 2001 - 2497 de profesori. În consecință, pedagogii care au rămas în școli sînt nevoiți să predea un număr exagerat de ore, revenindu-le în medie cîte 1,5-2 norme fiecare. În multe școli disciplinele la care lipsesc profesorii respectivi nici nu se predau, fapt ce blochează accesul copiilor la studii de bază de calitate. Din cauza salariilor mici și a lipsei de cadre didactice, mulți angajați din sistemul de învățământ nu au pregătirea profesională cerută, nu cunosc noile tehnologii educaționale, nu corelează metodele de predare-învățare cu particularitățile individuale ale fiecărui copil, fapt ce se reflectă negativ asupra calității învățământului. Se formează o discrepanță între asigurarea logistică și soluțiile financiare propuse, între cerințele curriculare moderne și asigurarea cu cadre didactice competitive. Lipsa acută de cadre competitive, a echipamentelor necesare pentru dotarea laboratoarelor și a materialelor didactice intuitive pune sub semnul întrebării însăși reușita procesului de reformare a învățământului.

Baza tehnico-materială a învățământului continuă să se deterioreze, iar investițiile capitale anuale de numai 5% din suma tuturor cheltuielilor pentru învățământ sînt absolut insuficiente. Lipsa resurselor financiare, chiar și pentru reparațiile curente, generează grave prejudicii edificiilor școlare, sistemelor de electrificare și termoficare. În perioada de iarnă în multe școli se atestă o lipsă acută de combustibil, deconectări frecvente, condiții sanitaro-igienice neadecvate, nu este asigurată alimentarea adecvată a copiilor de vîrstă preșcolară și a elevilor din clasele primare. Menționăm că numai 47% din toți elevii claselor primare (anul școlar 2001/2002) beneficiază de alimentație gratuită în școli.

Pe parcursul ultimilor ani au fost întreprinse acțiuni avînd drept scop integrarea și includerea copiilor cu cerințe educative speciale în sistemul educațional general, creîndu-se clase de recuperare,

centre logopedice, servicii psihopedagogice, case de tip familial, centre de zi, s-a încercat includerea copiilor cu deficiențe lejere în școala generală. Aceste acțiuni, însă, au avut un efect minor și nu au găsit o susținere adecvată din partea factorilor de decizie, a părinților și a cadrelor didactice, fapt ce nu corespunde spiritului *Cadrului de acțiuni de la Dakar*.

Cei mai dezavantajați din punctul de vedere al accesului la serviciile educaționale de calitate sînt copiii aflați în situații deosebit de dificile: din familiile sărace, din familiile cu mulți copii, din familiile monoparentale, cei cu cerințe educaționale speciale, copiii străzii, copii infectați cu HIV/SIDA, copiii refugiaților, copiii din localitățile rurale. În ansamblu, situația copiilor cu cerințe speciale în educație, a celor cu dizabilități fizice sau mintale este foarte dificilă, iar costurile înalte pentru întreținere și educație nu pot fi suportate integral doar de către bugetul de stat.

Educația nonformală și oportunitățile educaționale. Educația nonformală reprezintă ansamblul acțiunilor pedagogice proiectate și realizate într-un cadru instituționalizat extradidactic și/sau extrașcolar ori prin intermediul unor activități opționale sau facultative. Educația nonformală se realizează în afara programului școlar obligatoriu și vizează formarea competențelor vocaționale, în temei necertificate oficial, dar cu importantă valoare personală și socială, oferind posibilitatea de extindere și aprofundare a cunoștințelor asimilate la lecții și a informațiilor acumulate neformal. În Republica Moldova educația nonformală este desfășurată de instituții statale, instituții private și organizații neguvernamentale, constituind o posibilitate de creare a unui parteneriat pedagogic bazat pe colaborarea eficientă a diversilor agenți educaționali. Documentele Consiliului Europei referitoare la educația pentru o cetățenie democratică califică educația nonformală, activitățile în afara școlii sau clasei, organizate de instituțiile educative, drept completare a curriculumului formal.

Actualmente, în republică, cu excepția instituțiilor similare din stînga Nistrului, funcționează 126 de instituții extrașcolare, cu un efectiv general de 59884 persoane, ceea ce constituie 10% din numărul total de elevi din instituțiile de învățămînt preuniversitar. Aceste instituții sînt grupate după cum urmează: 45 de centre de creație a copiilor (30043 de elevi), 10 centre de creație tehnico-științifică a elevilor (7432 elevi), 6 centre ale tinerilor naturaliști (1610 elevi), 7 centre ale tinerilor turiști (1992 elevi), 57 de școli sportive (17957 elevi), 1 piscină (850 de elevi). Din cauza resurselor financiare limitate, numărul instituțiilor extrașcolare s-a redus, față de anul 1992, cu 53 de unități: al centrelor de creație tehnică - cu 22 de unități (69%), al tinerilor naturaliști - cu 13 unități (68,4%), al tinerilor turiști - cu 18 unități (72%), micșorîndu-se în aceeași proporție și numărul copiilor antrenați în activitățile respective.

Finanțarea insuficientă, restanțele la salarii, înstrăinarea spațiilor, lipsa de energie termică și electricitate sînt doar cîteva dintre gravele probleme care împiedică instituțiile extrașcolare să-și realizeze obiectivele educaționale planificate la nivelul potențialului lor maxim și să asigure accesul tuturor copiilor la o educație nonformală de calitate. Una din problemele majore asociate rezidă în faptul că, practic, aproape toate instituțiile extrașcolare sînt amplasate în reședințele de județ sau în fostele centre raionale, ceea ce reduce șansele copiilor din localitățile rurale de a beneficia de serviciile educaționale respective.

4. Scopurile Strategiei naționale "Educație pentru toți"

În conformitate cu Declarația de la Jomtien, *educația pentru toți* urmează a fi abordată nu numai din punctul de vedere al obligativității de a se afla o anumită perioadă în școală, dar și din perspectiva nivelului de cunoștințe, de atitudini și abilități care trebuie atins la absolvirea acesteia. Educația pentru toți are drept obiectiv contribuirea la dezvoltarea personalității, la independență intelectuală, la integrarea absolvenților în viața profesională și participarea lor activă la dezvoltarea societății în condițiile unei democrații autentice.

Pentru realizarea acestor obiective, educația de bază trebuie să contribuie la obținerea următoarelor calități:

deprinderi-cheie, utilizate în calitate de instrumente care asigură dezvoltarea personalității omului, iar ulterior servesc drept bază pentru instruire pe parcursul întregii vieți;

orientarea profesională inițială;

cunoștințe, noțiuni valorice și dexterități necesare pentru dezvoltarea personalității, precum și

pentru educarea sentimentului civic, în condițiile democrației, când oamenii încep să fie conștienți de necesitatea participării lor active la viața societății și de responsabilitățile civice care le revin.

În acest sens deciziile, concluziile și recomandările formulate în Declarația mondială a educației pentru toți (Jomtien, 1990) și în *Cadrul de acțiuni de la Dakar (2000)* sînt relevante pentru sistemul nostru educațional și extrem de actuale pentru toți factorii implicați în dirijarea și dezvoltarea sistemului educațional din Republica Moldova. *Cadrul de acțiuni de la Dakar* stabilește următoarele șase scopuri ale educației pentru toți:

1. Extinderea și perfecționarea măsurilor complexe de îngrijire și de educație a copiilor de vîrstă mică, în special a copiilor cei mai vulnerabili și mai dezavantajați.

2. Asigurarea, către anul 2015, a accesului tuturor copiilor, în special a copiilor din mediile nefavorabile și a celor provenind din rîndul minorităților etnice, la învățămîntul primar gratuit, obligatoriu și de bună calitate, cu posibilitatea de a-l finaliza.

3. Satisfacerea necesităților educaționale ale tuturor tinerilor și ale oamenilor maturi în baza accesului echitabil la programele educaționale respective și la posibilitatea de a căpăta deprinderi de viață.

4. Realizarea către anul 2015 a unei îmbunătățiri cu 50% a gradului de instruire a adulților, în special a femeilor, precum și accesul echitabil la educația de bază și continuă pentru adulți.

5. Eliminarea către anul 2015 a discrepanțelor de gen în educația primară și secundară și realizarea, tot către acest an, a egalității de sexe, acordîndu-se o atenție deosebită faptului ca fetelor să li se ofere acces deplin și egal la învățămîntul de bază de înaltă calitate și să li se asigure posibilitatea de a-l finaliza.

6. Ridicarea calității învățămîntului, sub toate aspectele acestuia, și asigurarea unui bun succes școlar pentru toți, astfel ca fiecare persoană să poată obține rezultate școlare recunoscute și evaluabile, în special în ceea ce privește cititul, scrisul, număratul și alte deprinderi esențiale pentru viață.

În cadrul conferinței naționale cu genericul "Educație pentru toți", ce și-a ținut lucrările în luna decembrie 2001 la Chișinău, au fost discutate aspectele de bază ale educației în contextul țării noastre, au fost stabilite domeniile prioritare ale Republicii Moldova, a fost creat Forul național și fixate termenele-limită pentru elaborarea Strategiei și a Planului național de acțiuni "Educație pentru toți". Pornind de la *Cadrul de acțiuni de la Dakar*, conferința nominalizată a identificat următoarele obiective prioritare ale Strategiei "Educație pentru toți", cu referință la Republica Moldova:

1. Majorarea către anul 2007 pînă la 75% a ratei de înrolare în programele preșcolare pentru copiii de vîrstă între 3-5 ani și pînă la 100% - pentru copiii de 6-7 ani, precum și reducerea în aceeași perioadă la mai puțin de 5% a discrepanțelor dintre regiunile rurale și urbane, dintre grupurile dezavantajate și cele cu venituri medii.

2. Asigurarea pînă în anul 2007 a accesului tuturor copiilor la educația de bază de calitate, ceea ce va contribui la dezvoltarea deprinderilor esențiale pentru viață, inclusiv educația pentru sănătate, educația civică, educația pentru viața în familie, instruirea profesională etc.

3. Asigurarea către anul 2015 a accesului tuturor copiilor, în special al copiilor ce locuiesc în condiții dificile, la o educație integră, liberă, obligatorie și de calitate.

4. Promovarea politicilor de integrare a copiilor cu cerințe educaționale speciale în sistemul educațional comun, elaborarea suportului metodic adecvat, în special pentru instruirea elevilor aflați în situații deosebit de dificile de dezvoltare și/sau sociale.

5. Creșterea sau cel puțin menținerea către anul 2007 a nivelului actual de 95% al gradului de știință de carte și asigurarea accesului tuturor adulților la programele de educație în familie, programe ce le vor permite să-și dezvolte aptitudinile native și abilitățile de comunicare cu copiii, vor asigura respectarea drepturilor copiilor.

6. Dezvoltarea potențialului uman al fiecărui cetățean pentru o viață socială și economică activă, oferind în acest scop trasee și oportunități educaționale de alternativă, în special pentru tinerii și adulții aflați în circumstanțe dificile.

Scopul-cheie al Strategiei naționale "Educație pentru toți" constă în asigurarea accesului la educația de bază de calitate pentru toți copiii, în special al copiilor aflați în situații deosebit de dificile:

orfani, copiii privați de îngrijirea părintească, copiii cu dizabilități, copiii străzii, copiii din familii socialmente vulnerabile, copiii refugiați, copiii aflați în conflict cu legea, copiii neglijați sau supuși abuzului etc.

Luând în considerare principalele obiective educaționale și starea actuală a sistemului de învățământ din Republica Moldova, se stabilesc următoarele **trei direcții prioritare** ale Strategiei naționale "Educație pentru toți":

A. Educația timpurie.

B. Accesul la educația de bază de calitate, în special a copiilor aflați în situații deosebit de dificile.

C. Educația nonformală.

Acțiunile întreprinse în cadrul fiecărei direcții vor fi abordate din perspectiva următoarelor **domenii de intervenție**:

cadrul legislativ și normativ;

cadrul instituțional;

resursele umane;

resursele financiare și materiale;

resursele informațional-didactice;

serviciile comunitare.

5. Principiile fundamentale ale Strategiei naționale "Educație pentru toți"

În procesul implementării Strategiei naționale "Educație pentru toți" vor fi respectate următoarele principii:

principiul "interesului superior al copilului";

principiul drepturilor egale în domeniul educației și dezvoltarea la maxim a potențialului fiecărui copil;

principiul nondiscriminării și al accesului liber la educația de calitate pentru toți copiii, indiferent de locul de trai (urban sau rural), nivelul de dezvoltare, veniturile familiei, sex, origine etnică etc.;

principiul abordării holiste/integrate a tuturor aspectelor ce țin de educația copilului: îngrijirea, alimentarea, instruirea, recuperarea, ocrotirea și fortificarea sănătății, dezvoltarea cognitivă și psihosocială;

principiul parteneriatului social, intervenției multisectoriale, interdisciplinare și timpurii în dezvoltarea copilului;

principiul integrării persoanelor cu cerințe educaționale speciale în sistemul general de învățământ;

principiul flexibilității programelor educaționale, modernizarea lor în funcție de necesitățile actuale și de resursele bugetare disponibile, de posibilitățile cognitive ale fiecărui copil etc.;

principiul descentralizării serviciilor educaționale;

principiul integrării învățământului național în sistemul educațional din Europa.

6. Direcțiile prioritare ale Strategiei naționale "Educație pentru toți"

A. Educația timpurie

A.1. Obiectivul major:

majorarea către anul 2007 pînă la 75% a ratei de înrolare în programele preșcolare pentru copii de vîrstă între 3-5 ani și pînă la 100% pentru copiii de 6-7 ani, precum și reducerea în aceeași perioadă la mai puțin de 5% a discrepanțelor dintre regiunile rurale și urbane, dintre grupele dezavantajate și cele cu venituri medii.

A.2. Obiective specifice:

elaborarea politicii naționale de îngrijire și educație a copiilor de vîrstă mică - parte indispensabilă a programelor naționale în domeniul educației pentru toți;

extinderea și perfecționarea măsurilor complexe privind ameliorarea îngrijirii și educației timpurii a copiilor de vîrstă mică, în special pentru copiii în vîrstă de pînă la 3 și de 3-5 ani;

reducerea inegalității de acces și înlăturarea discrepanțelor dintre cei săraci și cei cu venituri medii, dintre populația rurală și cea urbană, dintre copiii cu cerințe educaționale speciale și cei obișnuiți, dintre copiii instituționalizați și cei aflați în familie;

promovarea participării familiilor/părinților, societății civile în procesul de implementare, monitorizare și evaluare a programelor de dezvoltare a educației timpurii.

A.3. Domenii de intervenție

Cadrul legislativ-normativ:

elaborarea și promovarea - la nivel național, local, instituțional, al familiei - a politicilor viabile privind educația timpurie pentru toți copiii și a accesului echitabil la servicii de calitate; mediatizarea procesului la toate nivelurile;

racordarea legislației naționale, a instrucțiunilor și regulamentelor privind educația timpurie a copiilor de pînă la 7 ani la legislația internațională;

dezvoltarea și consolidarea relațiilor de parteneriat social în interesul suprem al copilului, abordarea multisectorială și multidisciplinară;

organizarea unei campanii de sensibilizare și sporire a gradului de conștientizare a societății/populației vis-a-vis de importanța vârstei timpurii și a stimulării de timpuriu a dezvoltării copilului;

organizarea serviciului de avocatură pentru respectarea drepturilor copiilor mici și familiilor acestora prin mass-media, conferințe, seminare, mese rotunde etc.;

ridicarea statutului, a stării de spirit (motivației) și a profesionalismului educatoarelor și asistentelor medicale care lucrează cu copiii mici; elaborarea unui sistem viabil și eficient de protecție socială a educatoarelor;

elaborarea/perfecționarea standardelor de calitate pentru oferirea serviciilor de îngrijire, educație, asistență medicală și de reabilitare în instituții, precum și în formele alternative.

Cadrul instituțional:

realizarea reformei instituționale prin crearea alternativelor educaționale, dezvoltarea unui cadru instituțional adecvat pentru asigurarea accesului tuturor copiilor la educația de calitate, pornind de la condițiile locale concrete, necesitățile copilului și ale familiei, în funcție de posibilitățile reale;

instituirea serviciilor educaționale viabile și cost-eficiente, fără a distruge structurile existente, extinderea ofertei de servicii educaționale de calitate înaltă;

extinderea instituțiilor educaționale de tip grădiniță-școală primară;

promovarea plasării copiilor orfani de vîrstă preșcolară în familii.

Resurse umane:

dezvoltarea deprinderilor manageriale și profesionale în vederea perfecționării serviciilor ce țin de educația și dezvoltarea timpurie a copilului;

dezvoltarea deprinderilor și cunoștințelor familiilor și ale altor persoane care îngrijesc de copii, în vederea îmbunătățirii practicilor de îngrijire și educație a copiilor;

perfecționarea sistemului de pregătire inițială și instruire continuă a educatoarelor și asistentelor medicale.

Resurse financiare și materiale:

evaluarea capacităților instituționale existente ce țin de educația și dezvoltarea timpurie a copiilor;

dezvoltarea unui mecanism financiar cost-eficient flexibil și centrat pe necesități și grupuri-țintă;

elaborarea și realizarea de programe sociale complexe de ajutorare a copiilor defavorizați pentru a le asigura accesul la o educație de calitate;

îmbunătățirea bazei material-didactice a procesului educațional;

stimularea implicării sectorului privat în finanțarea domeniului.

Resurse informațional-didactice:

perfecționarea continuă și implementarea Curriculumului și a Strategiei naționale "Educație pentru toți", în conformitate cu recomandările organismelor și forurilor internaționale și experiențele pozitive din domeniu;

implementarea continuă în procesul educațional a tehnologiilor moderne, centrate pe copil;

elaborarea și implementarea programelor complexe de îngrijire și educare a copiilor în vîrstă de

pînă la 7 ani, care să fie direcționate spre satisfacerea tuturor necesităților copilului, avînd în vedere sănătatea, nutriția, igiena, precum și dezvoltarea cognitivă și psihosocială;

elaborarea și implementarea unui sistem de evaluare și monitorizare a succeselor înregistrate în domeniu;

acoperirea vidului informațional în materie de sănătate, îngrijire, educație și dezvoltare a copiilor mici;

realizarea colaborării internaționale privind generalizarea și diseminarea experiențelor pozitive din domeniu (politici, experiențe, practici/tehnologii educaționale etc.).

Servicii comunitare:

implicarea familiei și a comunității în educația și dezvoltarea copiilor;

crearea alternativelor educaționale comunitare (în primul rînd, pentru copiii aflați în dificultate, pentru cei din familii dezavantajate etc.);

instituirea de servicii de asistență socio-psiho-pedagogică a familiei cu copii mici, în scop de informare, documentare, consiliere, consultanță.

A.4. Indicatori de evaluare și monitorizare

Evaluarea și monitorizarea se va efectua în baza următorilor indicatori:

rata globală de participare a copiilor în vîrstă de pînă la 7 ani în programe educaționale timpurii;

rata de participare a copiilor în vîrstă de 5-7 ani în programe preșcolare obligatorii;

rata copiilor înscriși în clasa I care au frecventat programe de educație timpurie;

segmentul de populație urban/rural care participă la programe educaționale preșcolare;

numărul instituțiilor preșcolare;

numărul de servicii educaționale alternative oferite copiilor în vîrstă de pînă la 7 ani;

numărul de servicii de asistență socio-psiho-pedagogică instituite pentru familia cu copii mici;

numărul de copii orfani educați în familie;

numărul de locuri în instituțiile preșcolare.

B. Accesul la educația de bază de calitate

B.1. Obiective majore:

asigurarea pînă în anul 2007 a accesului tuturor copiilor la educația de bază de calitate, ceea ce va contribui la dezvoltarea deprinderilor esențiale pentru viață, inclusiv educația pentru sănătate, educația civică, educația pentru viața în familie, instruirea profesională etc.;

asigurarea către anul 2015 a accesului tuturor copiilor, în special al celor ce locuiesc în condiții dificile, la o educație completă, liberă, obligatorie și de calitate;

promovarea politicilor de integrare a copiilor cu cerințe educaționale speciale în sistemul educațional comun, elaborarea suportului metodic adecvat, în special pentru instruirea copiilor în situații deosebit de dificile de dezvoltare și/sau sociale;

creșterea sau cel puțin menținerea către anul 2007 a nivelului actual de 95% al gradului de știință de carte și asigurarea accesului tuturor adulților la programele de educație în familie, programe ce le vor permite să-și dezvolte aptitudinile native și abilitățile de comunicare cu copiii, vor asigura respectarea drepturilor copiilor.

B.2. Obiective specifice:

perfecționarea cadrului legislativ și normativ vis-a-vis de accesul tuturor copiilor la educația de bază de calitate;

asigurarea șanselor, drepturilor și îndatoririlor egale pentru toți copiii în general și pentru copiii aflați în situații dificile în special (copiii orfani, copiii străzii, copiii refugiați etc.) prin perfecționarea bazei didactice, tehnico-materiale și sanitaro-igienice a instituțiilor de învățămînt;

delimitarea competențelor și responsabilităților ce le revin organelor de stat la nivel central, județean, local, de instituție;

elaborarea unor mecanisme ce ar evita repartizarea inechitabilă a resurselor financiare, ca urmare a procesului de descentralizare;

susținerea pregătirii pentru școală prin organizarea învățămîntului preșcolar în fiecare localitate;

crearea condițiilor favorabile de frecvență a învățămîntului obligatoriu pentru copiii din zonele rurale, crearea sistemului de transport școlar;

integrarea socială a copiilor aflați în situații deosebit de dificile, crearea condițiilor adecvate pentru dezvoltarea lor psihosocială; susținerea materială a copiilor din familiile socialmente vulnerabile;

integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale în instituțiile de învățămînt general;

elaborarea și implementarea programelor obligatorii de fortificare a sănătății și promovare a educației pentru sănătate în sistemul educațional (comportament sanogen în problemele de igienă personală, profilaxia bolilor infecțioase, profilaxia bolilor sexual transmisibile, HIV/SIDA, gravidității la o vîrstă prematură, formarea unui comportament responsabil pentru sănătate etc.);

extinderea și diversificarea serviciilor educaționale și medicale predestinate elevilor;

ameliorarea calității instruirii din perspectiva tratării ei ca pregătire pentru viață, orientarea sistemului educațional spre integrarea socială a absolvenților;

elaborarea și implementarea unui curriculum unitar, continuu, flexibil pentru toate treptele de învățămînt, precum și asigurarea lui cu materialele necesare, racordarea curriculumului la cerințele actuale și de perspectivă ale societății, în conformitate cu Strategia națională "Educație pentru toți";

elaborarea și implementarea unui sistem independent de evaluare și monitorizare a sistemului de învățămînt și a performanțelor școlare;

susținerea cadrelor didactice competitive printr-o remunerare corelată cu rezultatele evaluării, racordarea sistemului de atestare a cadrelor didactice la necesitățile școlii moderne;

asigurarea protecției sociale și profesionale a cadrelor didactice, în special a celor care activează în zonele rurale;

implementarea noilor metode educaționale în baza tehnologiilor informaționale și de comunicare;

asigurarea fiecărui elev cu manuale prin dezvoltarea în continuare a Schemei de închiriere a manualelor, precum și acordarea de indemnizații speciale în vederea acoperirii parțiale a plății pentru închirierea manualelor școlare, în proporție de pînă la 70%, pentru elevii din familiile socialmente vulnerabile;

actualizarea și reeditarea manualelor școlare.

B.3. Domenii de intervenție

Cadrul legislativ și normativ:

ajustarea cadrului legislativ/normativ ce ține de calitatea educației și accesul la strategiile și programele existente, inclusiv la Strategia Preliminară de Reducere a Sărăciei;

racordarea legislației naționale la documentele internaționale existente, inclusiv la *Cadrul de acțiuni de la Dakar (2000)*, Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Programul mondial de acțiune privind persoanele cu handicap (1983); Regulile standard pentru egalizarea șanselor persoanelor cu handicap (1993) etc.;

delimitarea competențelor și responsabilităților autorităților administrației publice centrale și locale în asigurarea șanselor egale la educație;

sensibilizarea și sporirea gradului de conștientizare de către societate în ansamblu și de către fiecare cetățean în parte a problemelor ce țin de educația copiilor cu cerințe educaționale speciale;

perfecționarea cadrului legislativ și normativ vis-a-vis de consolidarea fondurilor comunitare de școlarizare (cu preponderență pentru copiii din familiile sărace, copiii orfani, copiii străzii, copiii refugiați).

Cadrul instituțional:

cartografierea instituțiilor de învățămînt și crearea unei baze naționale de date, ce ar servi drept suport pentru optimizarea managementului educațional;

constituirea rețelei optime de unități școlare care ar oferi fiecărui copil șanse egale la studii prin trecerea la standardul unic al învățămîntului secundar general - cel liceal;

adaptarea rețelei instituțiilor de învățămînt la tendințele demografice din Republica Moldova;

crearea filierelor noi pentru continuarea studiilor de către absolvenții gimnaziilor (licee cu profil tehnic, tehnologic, agricol, economic etc.).

Resurse umane:

dezvoltarea resurselor umane în scopul implementării tehnologiilor participativ-formative în

educație, ridicarea statutului, spiritului moral și a profesionalismului cadrelor didactice și medicale, a personalului tehnic care activează în sistemul de învățământ;

implementarea unui nou model de pregătire și perfecționare a cadrelor didactice în contextul noilor cerințe: organizarea instruirii simultane, predarea limbilor străine, activitatea în condițiile localităților cu un număr redus de elevi etc.;

dezvoltarea unor deprinderi manageriale și profesionale în vederea perfecționării serviciilor educaționale pentru copiii aflați în situații deosebit de dificile la toate nivelurile sistemului educațional;

racordarea statelor-tip ale instituțiilor de învățământ la necesitățile comunității, actualizarea normativelor pentru sarcina didactică în conformitate cu experiența internațională;

perfecționarea și instruirea cadrelor de conducere de nivel național, județean și local în scopul asigurării unui management educațional conform cerințelor de reformă a învățământului;

schimbarea mentalității factorilor de decizie de nivel central și local, al comunității în ansamblu în scopul formării unor agenți activi ai schimbării;

consolidarea și dezvoltarea capacităților familiei pentru promovarea educației pentru toți.

Resurse financiare și materiale:

realocarea și redirecționarea mijloacelor financiare în cadrul sistemului, în conformitate cu prioritățile educației pentru toți, stabilite la nivel național, majorarea ponderii cheltuielilor de instruire în raport cu cheltuielile totale;

crearea unui mecanism viabil de finanțare a sistemului de învățământ, implementarea metodelor bazate pe analizele de tip cost/eficiență;

implementarea măsurilor de utilizare eficientă a resurselor financiare: finanțarea bazată pe programe, pe unitate copil/elev;

elaborarea și realizarea de programe sociale și educaționale complexe pentru copiii aflați în dificultate și asigurarea accesului acestora la educația de calitate;

lărgirea autonomiei financiare a instituțiilor de învățământ concomitent cu sporirea responsabilităților;

diversificarea surselor de finanțare a învățământului, crearea fondurilor extrabugetare în sprijinirea învățământului.

Resurse informațional-didactice:

elaborarea indicatorilor de evaluare și dezvoltare complexă a sistemului educațional la nivel național, de județ și unitate școlară;

perfecționarea și implementarea unui curriculum modern, racordarea acestuia la cerințele actuale și de perspectivă ale societății;

elaborarea și perfecționarea continuă a manualelor și materialelor didactice în conformitate cu cerințele noului curriculum;

elaborarea și implementarea programelor de fortificare a sănătății și promovare a educației pentru sănătate;

elaborarea curriculumului diferențiat și flexibil pentru copiii aflați în situații deosebit de dificile, care să fie direcționat spre satisfacerea necesităților și recuperarea dezvoltării fizice, cognitive și sociale;

implementarea noilor tehnologii de informare și comunicare în procesele de predare, învățare, evaluare, monitorizare și management pentru toate nivelurile și treptele de instruire;

crearea sistemului informațional ce ar integra atât rețelele locale ale unităților de învățământ, cât și cele ale organelor locale și centrale de dirijare;

crearea unei baze naționale de date care ar include cadrul juridic și normativ al funcționării sistemului educațional, indicatorii de evaluare la nivel central și local.

Servicii comunitare:

crearea mecanismelor pentru implicarea familiei și a comunității în realizarea obiectivelor Strategiei naționale "Educație pentru toți";

crearea alternativelor educaționale comunitare apriori pentru copiii aflați în situații deosebit de dificile;

instituirea de servicii de asistență socio-psiho-pedagogică familiei cu copii aflați în situații deosebit

de dificile cu scop de informare, documentare, consiliere, sprijin etc.

B.4. Indicatori de evaluare și monitorizare

Evaluarea și monitorizarea se va efectua în baza următorilor indicatori:

rata de înrolare în învățământul preșcolar obligatoriu;

rata de înrolare în învățământul primar;

rata de înrolare în învățământul gimnazial;

rata de înrolare în învățământul liceal (mediu general);

cheltuielile bugetare pentru învățământ din produsul intern brut (PIB), pentru un elev/student față de cota parte din PIB pentru un locuitor;

cheltuielile bugetare pentru învățământul primar din PIB; pentru un elev față de cota parte din PIB pentru un locuitor;

cheltuielile bugetare pentru învățământul gimnazial din PIB; pentru un elev față de cota parte din PIB pentru un locuitor;

cota învățătorilor din învățământul primar care au calificarea necesară;

cota învățătorilor din învățământul secundar general care au calificarea necesară;

raportul elev/profesor pe niveluri: primar, gimnazial, liceal;

indicatorul repetenției;

indicatorul de menținere a contingentului de elevi: cl.1-4; cl.5-9; cl.10-12;

indicatorul de menținere a contingentului de elevi: cl.4-5; cl.9-10;

eficiența exprimată ca durată reală de instruire în procente față de durată prescrisă;

nivelul de alfabetizare a populației de 15-24 de ani;

procentul elevilor care au atins standardul național stabilit la sfârșitul claselor a 4-a și a 9-a;

numărul de elevi care au obținut o meserie;

cota copiilor care se alimentează în școală;

ponderea profesorilor cu studii universitare;

nivelul de utilizare a tehnologiilor informaționale și de comunicare în școli;

cota (numărul) absolvenților de gimnaziu care nu-și continuă studiile;

rata elevilor înrolați în programul de fortificare a sănătății și promovare a educației pentru sănătate;

indicii sănătății elevilor;

cunoștințele și capacitățile elevilor în domeniul fortificării sănătății pentru respectarea unui mod de viață sănătos;

numărul de instituții rezidențiale;

numărul de copii în instituțiile rezidențiale;

numărul de copii care au beneficiat de servicii de prevenire a abandonului și instituționalizării;

numărul de copii reintegrați în familie;

numărul de copii reintegrați în școala generală;

numărul de copii aflați în sistemul de servicii alternative de educație și îngrijire;

numărul de copii cu cerințe educaționale speciale neșcolarizați;

durata de ședere a copiilor aflați în situații deosebit de dificile în instituțiile rezidențiale;

numărul de angajați în instituții rezidențiale;

numărul de cadre care au beneficiat de pregătire profesională;

dotarea didactico-metodică a instituțiilor rezidențiale;

cota cadrelor didactice calificate care activează în domeniile asistenței copiilor aflați în situații deosebit de dificile.

C. Educația nonformală

C.1. Obiectivul major:

dezvoltarea potențialului uman al fiecărui cetățean pentru o viață socială și economică activă, oferind în acest scop trasee și oportunități educaționale de alternativă, în special pentru tinerii și adulții aflați în circumstanțe dificile.

C.2. Obiective specifice:

elaborarea Concepției educației nonformale - educație a atitudinilor și mentalităților, a conduitei în societate, în școală, în familie;

educarea copiilor în vederea debarasării acestora de impulsuri agresive și de comportamente ostile și sensibilizării lor la ordine, liniște, echilibru, dreptate;

formarea tinerilor în spiritul înțelegerii mutuale, cooperării, valorilor naționale și general-umane, avînd la bază cultura păcii, toleranței, nonviolenței, drepturile omului, pluralismul constructiv;

antrenarea capacităților tinerilor de a-și defini și delimita aspirațiile și necesitățile, de a inova, de a dobîndi capacitatea de autogestiune, cu o bună integrare în viața socială;

promovarea parteneriatului eficient dintre comunitate, societatea civilă și instituțiile educaționale nonformale;

dezvoltarea și întărirea capacităților instituționale;

dezvoltarea și consolidarea resurselor umane;

asigurarea șanselor egale, accesul tuturor copiilor la educație pentru toți;

atragera familiilor/părinților în implementarea, monitorizarea și evaluarea educației pentru toți;

elaborarea unui sistem de monitorizare și evaluare a eficienței educației pentru toți, în special a educației nonformale;

crearea unui consiliu interdepartamental de coordonare și monitorizare a activității tuturor agenților educaționali;

reanimarea rețelei de instituții extrașcolare cu un variat spectru de activitate cu preponderență pentru copiii din localitățile rurale, în scopul atingerii, pentru început, a indicatorilor înregistrați în anul 1992 (12,3%);

elaborarea și aprobarea normativelor de stat de finanțare a activității instituțiilor extrașcolare, indiferent de subordonarea lor administrativă.

C.3. Domenii de intervenție

Cadrul legislativ-normativ:

ajustarea legislației naționale, inclusiv a Legii învățămîntului, la documentele internaționale (*Convenția cu privire la drepturile copilului, Cadrul de acțiuni de la Dakar*);

dezvoltarea și armonizarea cadrului legislativ pentru asigurarea educației pentru toți (adaptare la Legea despre asociațiile obștești, Legea despre sponsorizare și filantropie);

ajustarea Legii cu privire la asociațiile obștești, Legii cu privire la sponsorizare și filantropie la necesitățile procesului educațional nonformal.

Cadrul instituțional:

crearea și dezvoltarea alternativelor educaționale;

crearea serviciilor educaționale viabile și cost-eficiente (fără a distruge modelele existente).

Dezvoltarea resurselor umane:

perfecționarea sistemului de formare inițială și continuă a specialiștilor în domeniul educației nonformale;

dezvoltarea unor deprinderi manageriale și profesionale în vederea perfecționării serviciilor educaționale nonformale;

dezvoltarea parteneriatului cu comunitatea și societatea civilă;

sporirea gradului de conștientizare a societății în domeniul educației nonformale vis-a-vis de educația pentru toți;

lichidarea decalajului de salarizare/concediu al cadrelor antrenate în activitatea extrașcolară.

Resurse financiare și materiale:

realizarea unui studiu al sistemului de educație nonformală în scopul evaluării capacităților instituționale și profesionale existente;

elaborarea unui mecanism eficient de monitorizare și evaluare a serviciilor educaționale nonformale (utilizarea resurselor financiare);

definirea criteriilor de calitate ale serviciilor educaționale nonformale în scopul utilizării eficiente a resurselor alocate.

Resurse informațional-didactice:

elaborarea programelor educaționale complexe și flexibile care să corespundă potențialului bio-psiho-social al copilului și cerințelor sociale actuale și de perspectivă.

Servicii comunitare:

dezvoltarea instituțiilor / programelor educaționale alternative, în special în mediul rural;
atragerea ONG-urilor la realizarea acțiunilor educaționale nonformale (valorificarea potențialului uman și financiar).

C.4. Indicatori de evaluare și monitorizare:

cota copiilor ce frecventează instituțiile extrașcolare de toate tipurile;
numărul de instituții educaționale nonformale și capacitatea lor;
numărul de organizații nonguvernamentale cu acțiuni educaționale și copiii antrenați în aceste programe;

numărul de angajați în instituțiile extrașcolare;
cheltuieli curente bugetare alocate pentru instituțiile extrașcolare;
indicatorii calitativi ai educației nonformale urmează a fi elaborați.

D. Probleme intersectoriale

D.1. Obiectivul major:

asigurarea dezvoltării și implementării unor strategii de dezvoltare multilaterală și coerentă în cadrul fiecărei direcții prioritare prin promovarea abordărilor intersectoriale și multidisciplinare.

D.2. Obiectivele specifice:

dezvoltarea reformelor strategice curriculare și instituționale necesare pentru realizarea obiectivelor Strategiei naționale "Educație pentru toți";

abordarea activă a educației pentru toți în planificarea și coordonarea dialogului politic între toți participanții la elaborarea strategiei;

încurajarea participării familiei/părinților și a societății civile în procesul de implementare, monitorizare și evaluare a programelor de dezvoltare.

D.3. Domeniile de intervenție

Cadrul legislativ-normativ:

actualizarea Legii învățământului și a altor acte normative la *Cadrul de acțiuni de la Dakar*;
creșterea gradului de implicare a populației în realizarea obiectivelor Strategiei naționale "Educație pentru toți";

promovarea la nivel local și național a politicilor educației pentru toți și a accesului echitabil la serviciile educaționale de calitate;

evaluarea aspectelor instituționale ale ministerelor ce promovează politici sociale în aspectul realizării Strategiei naționale "Educație pentru toți";

elaborarea și implementarea politicilor publice necesare pentru realizarea scopurilor naționale ale Strategiei naționale "Educație pentru toți".

Dezvoltarea resurselor umane:

implementarea unor măsuri adecvate având drept scop ridicarea statutului, prestigiului și a profesionalismului cadrelor didactice și a personalului medical la toate nivelurile sistemului de învățământ;

asigurarea protecției profesionale și sociale a personalului din domeniul educației, mai ales a celui ce lucrează în localități rurale;

ridicarea profesionalismului cadrelor din sistemul de învățământ și elaborarea strategiilor de promovare a carierei;

organizarea pregătirii profesionale și a perfecționării curente a cadrelor didactice și a cadrelor de conducere;

dezvoltarea abilităților profesionale și manageriale în scopul ameliorării calității serviciilor educaționale la nivel instituțional, local și central.

Resurse informațional-didactice:

perfecționarea și implementarea Curriculumului educațional și a Strategiei naționale "Educație pentru toți", în conformitate cu recomandările organismelor și forurilor internaționale și cu experiențele

pozitive din domeniu;

participarea în Programul OECD pentru evaluarea la nivel internațional a elevilor (PEIS), în scopul depistării eventualelor discrepanțe între cunoștințele elevilor din Republica Moldova și locurile moderne de muncă la care sînt solicitați;

organizarea unei discuții în plan național a rezultatelor evaluării PEIS și elaborarea unui plan de acțiuni pentru a integra sistemul de învățămînt din Republica Moldova în cel internațional.

Resurse financiare și materiale:

perfecționarea bazei normative și a celei material-financiare privind dezvoltarea învățămîntului; efectuarea unui studiu privind contribuția familiilor și a sectorului privat la finanțarea sistemului educațional;

definirea criteriilor de calitate ale serviciilor educaționale și corelarea lor cu utilizarea eficientă a resurselor alocate;

evaluarea practicilor de utilizare a resurselor existente și realocarea lor în scopul ameliorării calității instruirii;

implementarea măsurilor de economisire a resurselor disponibile prin elaborarea unor bugete echilibrate, raționalizarea rețelei școlare, modernizarea sistemelor de termo- și electrificare, elaborarea unor planuri de studii flexibile;

consolidarea capacității manageriale a sistemului de învățămînt, excluderea intervențiilor de ordin politic.

Sistemul de informare managerială:

modernizarea sistemelor existente de informare și de circulație a documentelor în scopul implementării Strategiei naționale "Educație pentru toți" și în conformitate cu descentralizarea educațională;

organizarea cercetărilor științifice în domeniile ce țin de prelucrarea datelor colectate pentru a furniza informații de calitate referitor la serviciile educaționale, mai ales în educația preșcolară, nonformală și a adulților;

implementarea unor noi tehnologii de informare și comunicații în procesul planificării, monitorizării și managementului educațional.

D.4. Indicatori de evaluare și monitorizare

Evaluarea și monitorizarea se va efectua în baza următorilor indicatori:

cheltuielile publice (curente și investiții capitale) pentru învățămînt ca pondere în PIB;

cheltuielile publice (curente și investiții capitale) pentru învățămînt pentru un elev ca pondere în PIB pe cap de locuitor;

cheltuielile publice (curente și investiții capitale) pentru educația preșcolară pentru un elev ca pondere în PIB pe cap de locuitor;

cheltuielile publice (curente și investiții capitale) pentru educația primară pentru un elev ca pondere în PIB pe cap de locuitor;

cheltuielile publice (curente și investiții capitale) pentru educația secundară (gimnaziu, liceu, școala medie) pentru un elev ca pondere în PIB pe cap de locuitor;

cheltuielile publice (curente și investiții capitale) pentru educația nonformală pentru un elev ca pondere în PIB pe cap de locuitor;

numărul de ani de școlarizare pentru cei ce termină o instituție de învățămînt.

7. Mecanismele de implementare, monitorizare și evaluare

Consiliile sau forurile "Educație pentru toți"

Pentru a asigura dirijarea și coordonarea acțiunilor în vederea realizării scopurilor Strategiei naționale "Educație pentru toți" și pentru implementarea Planului național "Educație pentru toți", vor fi create consilii interministeriale și intersectoriale la toate nivelurile teritorial-administrative (cel puțin la nivel național și de județ). Reprezentanții tuturor părților implicate financiar (administrația publică, societatea civilă, comunitățile oamenilor de afaceri etc.) vor fi membri ai acestor consilii. Consiliul național "Educație pentru toți" va examina și va aproba Planul național de acțiuni "Educație pentru toți".

Pe lângă consiliile "Educație pentru toți" vor fi create secretariate tehnice la nivel național - în cadrul Ministerului Educației și la nivel de județ - în direcțiile generale județene de învățământ. Secretariatele tehnice ale educației pentru toți vor monitoriza procesele de implementare a Planului național de acțiuni "Educație pentru toți", vor actualiza anual obiectivele curente ale acestei educații, vor raporta indicatorii ei și vor propune ajustări și metode de remediere. Ele se vor implica, de asemenea, în acordarea de consultații deținătorilor de fonduri extrabugetare, inclusiv comunităților de eventuali sponsori, pentru a spori investițiile în educație.

Competențe și responsabilități

Nivel național:

Ministerul Educației: coordonarea generală a Planului național de acțiuni "Educație pentru toți" vis-a-vis de alte programe și strategii și anume: Programul de stat de dezvoltare a învățământului, Strategia Preliminară de Reducere a Sărăciei, Strategia cheltuielilor pe termen mediu etc., asigurarea suportului financiar programelor de educație pentru toți, în funcție de prioritățile stabilite la nivel național;

Ministerul Economiei: sprijinirea reformei educaționale prin reglementarea procesului de pregătire a cadrelor didactice; optimizarea rețelei instituționale, consolidarea bazei materiale a acestora în contextul Planului național de acțiuni "Educație pentru toți";

Ministerul Sănătății, în comun cu Ministerul Educației: elaborarea și implementarea în sistemul de învățământ a programelor pentru fortificarea sănătății;

Ministerul Muncii și Protecției Sociale: asigurarea protecției sociale a angajaților din sistemul educațional;

Consiliul național "Educație pentru toți": examinarea și aprobarea Planului național de acțiuni "Educație pentru toți".

Nivel de județ:

direcțiile generale județene de învățământ: implementarea și monitorizarea programelor "Educație pentru toți".

Nivel local:

familia (părinții, asociațiile de părinți): asigurarea încadrării copilului într-o formă de învățământ obligatoriu; crearea condițiilor adecvate în familie pentru dezvoltarea integrală a copilului; contribuirea la ameliorarea calității și accesului la studii, asigurarea transparenței în gestiunea resurselor școlii, acoperirea parțială a cheltuielilor pentru transportul școlar, alimentație, rechizite, manuale etc.;

societatea civilă (ONG): promovarea educației nonformale, asigurarea deschiderii sistemului educațional către piața muncii.

8. Beneficiarii Strategiei naționale "Educație pentru toți"

De Strategia națională "Educație pentru toți" va beneficia întreaga societate și, în primul rând, participanții la procesul educațional: copiii de vârstă timpurie, elevii, părinții, cadrele didactice și manageriale, personalul medical și cel tehnic din sistemul de învățământ. Strategia națională "Educație pentru toți" presupune satisfacerea prioritară a necesităților copiilor aflați în situații deosebit de dificile: orfanii, copiii privați de îngrijirea părintească, copiii cu deficiențe fizice sau psihice, copiii străzii, copiii din familiile socialmente vulnerabile, copiii refugiați, copiii aflați în conflict cu legea, copiii neglijați sau supuși abuzului etc. Se preconizează crearea unui mediu educațional sigur pentru copiii proveniți din familiile aflate în extremă sărăcie, familiile cu membri alcoolici, dependenți de stupefiante, bolnavi cronici.